

ERCAN CANER : Tayyip Erdoğan'ın Türkiye'si ve NATO

KAYNAK : <https://sunsavunma.net/analiz/page/2/>

2 Mayıs 2019

Yazar: Austin Bay, Hoover Institution, 31 Temmuz 2018

Çeviren: Ercan Caner, Sun Savunma Net, 2 Mayıs 2019

“Türkiye’nin ruhu için mücadele” terimi bir zamanlar ülkenin laik demokratik değerleri ve Müslüman dini değerleri arasında algılanan çatışmayı kısa bir şekilde ifade etmek amacıyla kullanılmıştır.

Recep Tayyip Erdoğan’ın 08 Temmuz 2018 tarihinde Türkiye Cumhurbaşkanı olarak göreve gelmesi sonrasında ise, demokratik değerler ile Müslüman değerler artık çok aşırı güçlenen Erdoğan’ın kişisel siyasi hedefleri ve onun otoriter iktidarı şeytanca ele geçirmesiyle çatışmaya başlamıştır. Zavallı Türkiye’nin ruhu ve Türk vatandaşları. Zavallı NATO. Erdoğan’ın iktidarı ele geçirmesinin yarattığı siyasi etki, gelecekte NATO ittifakının çökmesine neden olabilir.

Türk Osmanlı İmparatorluğu, “Aydınlanma Dönemini” pas geçmiştir. Bu kaçırmanın nedeni kesinlikle Osmanlı sultanlarıdır. İfade özgürlüğü mutlak monarşileri tehdit eder. Osmanlı İmparatorluğunun Birinci Dünya Savaşı yenilgisi geride sosyal, kültürel ve siyasi bir boşluk bırakmıştır. Savaş sonrasındaki politik kargaşa ortamında, Mustafa Kemal Atatürk’ün liderliğindeki Türk milliyetçileri, laik bir devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti’ni kurmuşlardır.

Atatürk, onun biyografisini kaleme alan en büyük biyografi yazarı Andrew Mango’nun ifade ettiği gibi; Türkiye’nin diktatörlükten ziyade demokratik bir yapı olmasını vasiyet etmiştir. O, siyasi, sosyal ve kültürel bir süreç oluşturarak, nihayetinde Türkiye’nin sürekli olarak kendisini modernize ettiği, bir ideolojiden ziyade bir “uyum süreci” meydana getirmiştir. Atatürk siyasi bir dev ve muhteşem bir askeri liderdi. Ölümünden seksen yıl sonra dahi hâlâ tarihi ve siyasi bir kişilik olarak kalmayı sürdürmektedir.

Modern Türkiye Cumhuriyeti’nin Kurucusu Ulu Önder Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk at sırtında şanlı Türk ordusu birliklerini selamlıyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan becerikli bir politikacıdır ve adil olmak gerekirse Atatürk'ten günümüze kadar geçen sürede Türkiye'nin en önemli siyasi kişiliğidir. Kıskançlık onun içindeki ateşi beslemekte; Recep, Mustafa Kemal Atatürk'ün dev gölgesinin altında kaybolduğunu bilmektedir. Büyük Atatürk'ün yerini alma yeteneği olmayan Erdoğan, ilk önceleri demokrasiyi yayma maskesi altında, şimdilerde ise istikrarı sürdürme bahanesiyle, Atatürk yarattığı devleti değiştirmeyi seçmiştir. Erdoğan bunun yanı sıra, Atatürk'ün iktidarda kaldığı sürenin iki katı kadar bir süre iktidarda kalmayı hedeflemektedir. 2034 yılında Türkiye, Kemalist değil, Erdoğancı bir siyasi yapıda olacaktır.

Son paragraf, Erdoğan'ın güdülerinin neler olduğunu yeni bir yaklaşımla açıklamaktadır. Bu paragraf, 2017 yılı Ekim ayında Hoover Institution tarafından düzenlenen Askeri Tarih ve Çağdaş Çatışma sempozyumunda, Barry Strauss'un Erdoğan'ın güdülerinin neler olduğu sorusuna verdiğim, onun Türkiye için uzun vadeli vizyonu ve ona karşı çıkmak için uygulanabilecek siyasi tepkiler konusundaki yanıtımı daha da açmaktadır.

Yenilikçi spekülasyonların sayısız zayıf yönleri bulunmaktadır. Bununla birlikte Erdoğan, onlarca yıldır niyetini belli eden ve psikolojik yapısını ele veren konuşmalar yapmaktadır. Eylemleri ancak zaman içinde değerlendirebiliyoruz. Kariyerinin başlangıcında Erdoğan rutin olarak; "Demokrasi, sadece varılacak istasyona gelindiğinde inilecek olan bir trendir. Camiler kışlamız. Minareler süngümüz" gibi İslamcı söylemleri kullanmıştır. Okuduğu bir şiir nedeniyle, isyanı kışkırttığı gerekçesiyle tutuklanmıştır. Serbest bırakıldıktan sonra, köktendinci görüşlerinin tamamen değiştiğini iddia ederek, bu dinsel kışkırtıcı söyleminden vaz geçmiştir. Onun Türk demokrasisine olan bu ani bağlılığı, ılımlı İslamcı Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP), 2002 yılında yorgun ve tükenmiş Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) karşısında bir seçim zaferi kazanmasını sağlamıştır. 2003 yılında, Erdoğan'ın başbakanlık görevini yaptığı AKP Türkiye'nin iktidar partisi olmuştur.

Recep Tayyip Erdoğan'ın; "Sahte belgelerle kandırıldık" dediği Ergenekon Kumpası ile ilgili gazete manşetleri. Foto: Bağımsız İnternet Gazetesi

Erdoğan, önce Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu yapıyı test etmiş ve sonra da onu parçalamaya başlamıştır. Erdoğan ordudaki şüphelendiği siyasi rakiplerini de tasfiye etmiştir. Kurnaz bir manevra tasfiye operasyonunu kamufle etmiştir. Avrupa Birliği'ne giriş kurallarının ordunun siyasi güçlerinden arındırılması gerektiğini ileri sürmüş ve Kemalist askeri darbelerin tarihin çöplüğüne gömülmesini sağlamıştır. 2008 yılında Erdoğan, laiklik yanlıları ve diğer gizli ulusalcı organizasyonları hedef alan Ergenekon komplosunun peşine düştüğünde, en sonunda günlük olarak değişen Erdoğan'ın yaptıklarının nedenini anlamıştım, parçalama entrikaları daima onun kişisel güç ve nüfuzunu genişletiyordu.

Garip Temmuz 2016 darbesi de aynı yolu takip etmiştir. Türk halkı sokaklara çıkarak darbeyi kesin bir yenilgiye uğratmıştır. İronik bir şekilde Erdoğan, Türkiye'nin karmaşık politik ve etnik spektrumundaki bütün Türk vatandaşları zor kazandıkları, doksan yılda büyük badireler atlatan demokrasilerini cesaretle savundukları için günümüzde hâlâ iktidardadır. Darbe sonrasında Erdoğan, Gülenli İslamcılar ve siyasi rakiplerini tasfiye etmek maksadıyla olağanüstü gücünü kullanmıştır. Kendisini ve hükümetini kurtaran demokratik sistemin bütün unsurlarını paramparça etmiştir.

2017 yılında yapılan referandumda, Türkiye'nin anayasasında, kendisine büyük yetkiler veren esaslı değişiklikler yapmıştır. Erdoğan 2002 ile 2014 yılları arasında Türk milliyetçilerini sürekli olarak aşağılamış ve küçümsemiştir. Sert bir seçim darbesi aldığı ve siyasi müttefiklere ihtiyaç duyduğu 2015 yılından beri ise politik söylemlerini milliyetçi ifadelerle doldurmaktadır. Günümüzde, onun dinci AKP'si aşırı milliyetçi MHP'li Gri Kurtlar ile ittifak halindedir. AKP-MHP dinci-milliyetçi Gri Kurt ittifakı, Haziran 2018 erken seçimlerinde oyların yüzde 53'ünü almıştır ve şimdi parlamentoyu kontrolü altında tutmaktadır. Seçim esnasında muhalefet adayları aşağılanmışlardır. Devlet medyası da muhalefet partilerinin faaliyetlerine oldukça sınırlı olarak yer vermiştir.

Atatürk'ün kurduğu yapının parçalanması sadece bir adama, yani Recep Tayyip Erdoğan'a inanılmaz ölçüde büyük faydalar sağlamıştır. Yapılan anayasal değişiklikler, cumhurbaşkanlığına parlamento tarafından kontrol edilmeyen yetkiler vermektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ona yerini almak üzere birini yetiştirmek için zaman veren diktatör yetkilerini, 2034 yılına kadar fiili olarak ustalıkla kullanabilir. Belki de bu süreç başlamış durumdadır. Göreve gelmesine müteakip Erdoğan, hiçbir parlamento onayı gerekmeden, damadını Türkiye'nin maliye bakanlığı görevine getirmiştir. Türk lirasının değeri önce sallanmış sonra da tepetaklak aşağı doğru gitmiştir.

Demokrasi; hantal, etkisiz ve eksik bir sistem için kötü bir terimdir. Yine de demokrasilerin, şekillerine bakılmaksızın etkili bir kabiliyetleri bulunmaktadır; bütün demokrasiler, az veya çok, farklılıkları barışçıl biçimde çözmek için siyasi uzlaşma sistemini kurumsallaştırmıştır. Siyasi uzlaşma, hiçbir insanın mutlak iktidar sahip olmaması anlamına gelmektedir. Gerçek demokrasilerde, bir noktada iktidar kontrol edilmekte ve güç dengelenmektedir.

Türkler hâlâ laik devlete ve can çekişmekte olan demokrasilerine değer veriyorlar mı? Bu, Türkiye'nin siyasi gidişatının değerlendirilmesi ve çoktandır devam eden, NATO üyeliğini imkânsız hale getirebilecek şartların incelenmesinde dikkate alınması gereken asıl sorudur. Temmuz 2016 askeri darbesine büyük çoğunlukla karşı çıkmaları nedeniyle Türklerin demokrasiye hâlâ değer verdiklerini düşünüyorum.

Solda MHP'nin simgesi kurt işaretini yapan Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, sağda ise Erdoğan, MHP lideri Devlet Bahçeli ile tokalaşırken.

Zamanla sertleşen ve gizli polisle takviye edilen bir Erdoğan diktatörlüğü, NATO açısından kabul edilemeyecek ölçüde rahatsız edici bir durum olabilir ve Türkiye'nin üyeliğini sorgulanır hale getirebilir. Bu, gelecekte düzensizliği besleyeceğinden, Türkiye için de imkânsız bir durum olabilir. Erdoğan'ın Türkiye'sinde demokratik bir denge bulunmamaktadır. Temmuz-2018 sonrasının büyük adamı Erdoğan'ın Türkiye'sinde, kurumsallaşmış otokrasi, Atatürk'ün kurduğu yapı ve demokratik uyumluluğun yerini almış durumdadır. Atatürk'ün kurduğu demokratik yapı ile getirdiği sosyal ve politik süreç, günümüze kadar Türkiye'nin ülke içinde en büyük kazancı ve en değerli dış politika aracı olmuştur.

Denge, Türkiye'nin daha çok işine gelmektedir. Türk seçmenlerinin neredeyse yarısı Erdoğan'a şiddetle karşıdır. Başlangıçtaki ekonomik liberalizmi Türk ekonomisini canlandırmıştır. Bununla birlikte son dört beş yıldır ekonomik performansı inişli çıkışlı bir grafik izlemektedir. Siyasi rakipleri, onun geçtiğimiz Haziran ayındaki erken seçim kararını, Türkiye'nin durağanlaşan ekonomisine bağlamaktadır. Erdoğan, 2019 yılı planlı seçimleri öncesindeki ekonomik çöküşün uzun süre iktidarda kalma hesaplarını bozabileceği sonucuna varmıştır. Erdoğan'ın gözde gelişme projelerine karşı yapılan 2013 yılı Mayıs-Haziran dönemindeki Gezi Parkı gösterileri, sorunların nasıl bir anda ülke genelinde hükümet karşıtı protesto gösterilerine neden olabileceğini göstermiştir.

Hâlihazırda AKP-MHP ittifakı oldukça sağlam görünmektedir. Bununla birlikte, ateşli AKP yandaşları ve sert MHP gelenekçileri arasında derin görüş ayrılıkları bulunmakta, MHP'nin aşırı milliyetçiliği, Erdoğan'ın Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ve Suriyeli Kürt milislere karşı yürüttüğü mücadeleyi sürdürmesini sağlamaktadır. Başkan Donald Trump'ın Suriyeli Kürtleri silahlandırmaya karar verdiğinde olanları hatırlayın, Türkiye, ülkenin güneyinde

yer alan büyük İncirlik hava üssünün ABD askeri unsurları tarafından kullanılmasını engellemekle tehdit etmiştir.

İncirlik hava üssünün kapatılması, Doğu Akdeniz, Orta Doğu ve Merkezi Asya'da, Birleşik Devletler ve NATO askeri operasyonlarını engellemese de ciddi olarak sekteye uğratacaktır. Bu tehdit, NATO çapında bir sarsıntıya eden olmuştur. İncirlik hava üssünün birkaç hayati önemi haiz rolü bulunmaktadır; bu üs stratejik açıdan bir ileri üs, lojistik ve eğitim tesisi, bir iletişim noktası, istihbarat toplama merkezi ve uluslararası bir ulaştırma transfer merkezi konumundadır. İncirlik hava üssünün kapatılması, uluslararası güvenlik ve istikrara katkı sağlayan gözlem operasyonlarının aksamasına da neden olacaktır.

Türkiye tarafından tedarik planları Birleşik Devletler ve NATO çevrelerinde büyük rahatsızlık yaratan Rus yapımı S-400 hava savunma sistemi.

Türkiye; Bağımsız Kürdistan ve PKK terörizminin “Kırmızı Çizgileri” olduğunu açık ve net bir şekilde ortaya koymuştur. Suriyeli Kürtlerin silahlandırılması gafında İncirlik hava üssünün kapatılması tehdidinin verdiği diplomatik mesaj; “Washington, bu meseleler önemlidir. Suriyeli Kürtlerin silahlandırılması, yalnızca küçük bir anlaşmazlık değil temel bir politika çatışmasıdır” olmuştur.

Bununla birlikte, gelecekteki politik çatışmalar çok daha zor olabilir. Milliyetçi-İslamcı Erdoğan, İncirlik hava üssünün ona büyük bir baskı kurma avantajı sağladığını çok iyi bilmektedir. Birleşik Devletlerin İncirlik hava üssünü kullanmasına izin vermeyi reddetmesi, Türkiye'nin NATO üyeliği açısından imkânsız bir durum mudur? Birleşik Devletler, NATO hava gücünün önemli bir kısmını sağlamaktadır, operasyonel açıdan bakıldığında, Amerika'nın İncirlik üssünü kullanmasını engellemek acaba Türkiye'nin

NATO'dan çekilmesi anlamına mı gelmektedir? Veya diğer NATO üyelerinin tesisi kullanmasına izin verirse, bu sadece Suriyeli Kürtleri silahlandıran Birleşik Devletlere olan kızgınlığının bir göstergesi midir? Bir adım daha ileri gidelim: İncirlik hava üssünün bütün NATO üyesi ülkelere kapatılması, Türkiye'nin NATO'dan çekilmesi anlamına mı gelmektedir?

Kıbrıs'ta bulunan İngiliz hâkimiyetindeki üs bölgeleri, Birleşik Devletler ve NATO'ya Türkiye'nin İncirlik hava üssünü kapatması durumunda bir alternatif sağlamaktadır. Peki, Erdoğan'ın Türk Boğazlarını NATO savaş gemilerine kapatması durumunda Karadeniz ile Akdeniz'i birbirine bağlayan alternatif bir geri çekilme rotası var mıdır?

Amerikan-Türk savunma ilişkisi önemlidir ya da bir zamanlar önemliydi. Yetmiş yıldır, hem ikili hem de NATO aracılığı ile ABD-Türkiye savunma iş birliği bütün taraflara fayda sağlamıştır. Bu faydalardan bir tanesi Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin (SSCB) yenilmesidir. Washington-Ankara arasında bazı sorunlar ve anlaşmazlıklar bulunmaktadır. Müttefikler arasında her zaman anlaşmazlıklar olmuştur. Müttefikler müşteri değildirler.

Bazı güncel meseleler, Türkiye'nin NATO ilişkisinin incelenmesini içeren stratejik bir oyun olan müttefiklik iş birliğini gerektirmektedir. Örneğin; Akdeniz kıyıları boyunca uzanan Rus saldırganlığı ve neden olduğu istikrarsızlık, NATO ve Erdoğan'ın Türkiye'sini, güvenilir müttefikler ile dengeli, mantıklı ve güçlü bir stratejik iş birliğini giderek inanılmaz ölçüde değerli hale getiren ihtiraslı, belirsiz ve tehlikeli durumlarla karşı karşıya getirmektedir. Birlikte kullanılan yetenekler ve etki, bir krizin felakete dönüşmesini engelleyebilir. Yeni tomurcuklanan zalim bir zorba dahi NATO üyeliğinin kendisine sağlayacağı faydaları görebilir.

Belki Erdoğan'ın iktidarını sağlamlaştırması NATO ve Birleşik Devletler ile işlemsel bir ilişkiye neden olacaktır. F-35A ve S-400 silah anlaşmaları bir gösterge olarak kabul edildiğinde, NATO-Türkiye işlemsel ilişkisi diplomatik açıdan sıkıntılı ve askeri açıdan da şüpheli bir hale gelecek demektir.

“Nato, Türkiye’den Kurtulmalıdır” başlıklı makaleden alıntıdır.

İllüstrasyon: Greg Groesch /The Washington Times

Haziran 2018’de, savunma yetkililerinin Erdoğan liderliğindeki hükümet hakkındaki derin endişelerini yansıtan bir kararla, ABD Senatosu Türkiye’nin F-35A Joint Strike Fighter savaş uçağı almasını yasaklama girişiminde bulunmuştur. Türkiye bu yüksek performanslı ve görünmezlik teknolojisine sahip savaş jetlerinden 116 adet tedarik etme niyetindedir. İki Türk şirketi de F-35 savaş uçağının bazı ana parça ve sistemlerini imal etmektedir.

Amerika’nın Soğuk Savaş dönemindeki Türk müttefiki, Amerikan yapımı F-16 savaş jetleri ile güvenilen Kemalist bir Türkiye’ydi. Acaba Erdoğan’ın ordusu da güvenilir bir müttefik midir?

Bir diğer oldukça rahatsız edici gelişme de Türkiye’nin 2017 tarihinde yaptığı, Rus yapımı S-400 satıl-hava füzeleri tedarik anlaşmasıdır. Birleşik Devletler, Türk S-400 füzelerini NATO hava araçları için büyük bir tehdit olarak değerlendirmektedir. Rusya, S-400 hava savunma sistemlerini kullanarak, NATO hava savunma sistemleri hakkında her türlü verileri toplayabilir. Rusya’dan S-400 hava savunma füzelerini tedarik eden Türkiye, kâğıt üzerinde siyasi bir müttefik, fakat teknolojik bir rakip olabilir

Bunlar gerçekten çok karmaşık ve zor problemlerdir.

Türkiye, son 20 yıldır Erdoğancı gidişatını sürdürmektedir. NATO, caydırma ve kolektif savunma prensipleri üzerine kurulmuş, fakat Soğuk Savaş döneminin sona ermesi güvenlik problemlerini ortadan kaldırmamıştır. Çok daha zor problemlerde Amerika sorunu ele almada liderlik ettiğinde iş birliği sağlamışmıştır. Amerika’nın taşıması gereken bir yükü vardır, fakat artık Avrupa’nın yükünü taşıyacak durumda değildir.

NATO, belki yeniden canlanan Amerikan liderliğinden yarar sağlayabilir. Güveni yeniden tesis etmek, ittifakı tehdit eden ayrılıkların iyileştirilmesinde ileri doğru atılacak bir adımdır. Yeniden canlanan Birleşik Devletler liderliğinin, Erdoğan'ın otoriterliği ile görülmesi gereken gecikmiş bir hesaplaşması da ihtimal dâhilindedir.

Çevirenin Notları: Yazı aslına sadık kalınarak çevrilmiştir ve yazar ile yayıncı kuruluşun görüşlerini yansıtmaktadır. Yazının çevrilerek paylaşılması Sun Savunma Net sitesi ve çevirenin yazıda ifade edilen ve ileri sürülen görüşleri paylaştığı anlamına gelmemektedir. Orijinal metne aşağıdaki link üzerinden erişebilirsiniz.

[status draft]
[nogallery]
[geotag on]
[publicize off|twitter|facebook]
[category güvenlik]
[tags NATO DOSYASI, ERCAN CANER, tayyip Erdoğan, Türkiye, NATO]